

економічної науки, обумовлений зміною технологій диференціації, диверсифікації, інтернаціоналізації компаній; збільшенням числа перемінних на основі яких приймаються рішення; ускладненням середовища, в якому функціонує підприємство; ускладненням обсягу та предметного змісту інформації, необхідної для управління; ускладненням комунікацій та циклу прийняття рішень, що вимагає високої компетенції кадрів в галузі організації та системотехніки [2]. Найбільш підготовленими є великі підприємства з чисельністю працюючих понад 1000 чоловік. На них більш високий фаховий рівень працівників управління, досить сильні комунікаційні зв'язки між окремими службами, розвинена система бухгалтерського обліку. На цих підприємствах доцільно створювати спеціалізовані служби контролінгу. Другою групою господарюючих суб'єктів, де є умови для впровадження контролінгу, є різного роду об'єднання (концерни, асоціації, консорціуми, групи об'єднаних підприємств, спілки, міжнародні корпорації тощо). Мета окремих підприємств може не співпадати із загальною метою об'єднань, тому контролінг сприяє консолідації сил усіх учасників об'єднання на досягнення спільної мети. Щодо третьої групи підприємств (з чисельністю працюючих 200-1000 чоловік), то в найближчій перспективі у них, за деяким виключенням, немає перспектив для впровадження контролінгу, внаслідок того, що в них відсутні передумови для цього (обчислювальна техніка, низький рівень підготовки бухгалтерів, відсутність методик та ін.). На дрібних підприємствах повинні використовуватись звичайні форми контролю за використанням ресурсів у системі бухгалтерського обліку. Робота з планування, обліку, аналізу і контролю повинна проводитись головним бухгалтером разом з керівником, а це означає підвищення вимог щодо фахової підготовки бухгалтерів та підприємців. Мета діяльності контролінгової служби має полягати в ефективній забезпеченості системи управління організацією за допомогою інформаційно-аналітичної та методологічної підтримки керівників на всіх рівнях підприємства в процесі прийняття ними управлінських рішень, що спрямовується на досягнення головних цілей підприємств.

Список використаних джерел

1. Цигилик І.І., Мозіль О.І., Кірдякіна Н.В. Контролінг в системі управління. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 117–123
2. Григораш І.О. Контролінг як сучасна система управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 11(113). С. 96–107

УДК 005.21:658

Мусієнко Ю.С., магістрантка; Чайкіна А. О., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ ТА ЇХ ВИДИ

У сучасному світі екологія та економіка все більше перетинаються. Напруга у робочих стосунках між природою та суспільством швидко зростає, посилює, наближає усвідомлення суспільством реальності загрози глобальної екологічної катастрофи. Домінуючий на світовому ринку техногенний тип економічного розвитку можна визначити як в основному той, що має руйнівний вплив на навколишнє середовище через використання штучних засобів виробництва, створених без урахування екологічних пріоритетів.

З точки зору посилення навантаження на екосистему, загроза глобальної економічної кризи першочергового значення для сталого розвитку як окремої галузі підприємства та країни в цілому досягають екологічні інновації.

Екологічні інновації є кінцевим продуктом еколого-інноваційної діяльності по створенню, використанню і впровадженню у виробництво еколого-орієнтованого нововведення, що реалізуються у вигляді екологічних товарів (виробів або послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, що сприяють розвитку і підвищенню соціально-економічної ефективності функціонування суб'єктів господарювання, забезпечують ресурсно-екологічну безпеку, мінімізацію впливу і охорону навколишнього середовища. Еколого-інноваційна діяльність в межах економічної системи (місцевої, регіональної або національної) також залежить від виконання суб'єктами (університетами, дослідними центрами, структурами підтримки інноваційної діяльності, промисловими підприємствами, громадськими організаціями) рамкових угод (норм і правил). Інтенсивність і якість взаємодії цих суб'єктів визначає продуктивність такої системи.

Серед безлічі підходів до визначення поняття екологічних інновацій слід визначити найбільш традиційні:

- будь-які інновації (створення нових продуктів, процесів, послуг) спрямовані на задоволення зростаючих потреб суспільства, що призводять до зниження або мінімізації шкідливого впливу на навколишнє середовище;
- прогресивні техніко-технологічні зміни у виробництві, які зумовлюють перехід на нові екологічні технології.

Супутні процеси, створені за допомогою застосування екологічних інновацій наступні:

- прогнозування діяльності підприємства у сфері навколишнього середовища, вдосконалення інновацій, споживчої поведінки та чистішого виробництва;
- виявлення бар'єрів для розробки та впровадження екологічних інновацій;
- підвищення обізнаності про екологічні інновації;
- формування потреби в екологічних продуктах.

Існує багато варіантів класифікації екологічних інновацій та введено різні класифікаційні ознаки. При цьому те саме нововведення можна віднести до кількох видів, залежно від ознак класифікації, які використовуються.

Екологічні інновації, як і інші інновації, можуть бути технічними (наприклад, обладнання, що працює на природних речовинах), технологічне (наприклад, технології, що зменшують викиди в атмосферу), харчовими (наприклад, багаторазові товари, виготовлені на ресурсах, що мають короткий період деградації в природному середовищі), організаційні (впровадження стандартів якості, що відповідають сталому розвитку), нормативні або маркетингові для підвищення «зеленої конкурентоспроможності» підприємства. У більш загальному плані такі нововведення включають:

- розробка, створення та впровадження економічних технологічних процесів (технологічні еко-інновації);
- розробка та використання ресурсозберігаючого обладнання та багатофункціонального обладнання (технічні еко-інновації) [1];
- розробка та виробництво екологічної продукції для споживчого сектору (B2C) та промислові (B2B) (продуктові еко-інновації) [1].

До організаційних екологічних інновацій відносять такі, що змінюють організаційні форми на підприємстві відповідно до нових вимог бізнесу в умовах спрямованості до сталого розвитку, а до регулятивних – формування системи

альтернативних інструментів, механізмів регулювання та стимулювання екологічних агентів відповідно до принципів сталого розвитку.

Виділяють екологічні інновації в рамках науково-технічних, управлінських, економічних напрямів. Перші засновані на нових наукових і техніко-екологічних рішеннях, другі – на нових організаційних рішеннях, а треті – на нових ефективних економіко-екологічних рішеннях. Технології, які дозволяють ефективно вирішувати екологічні проблеми, є комплексними і досить складними, що вимагає не тільки інноваційних інженерних ідей, а й інноваційних підходів в управлінні та організації життя суспільства. Тому для розуміння місця екологічних інновацій у розвитку економіки слід враховувати як науково-технологічні, так і адміністративні («управлінські») інноваційні рішення.

В залежності від сфери впровадження екологічних інновацій, вони бувають:

- 1) технічні (екологічні інноваційні продукти, технології);
- 2) організаційні (інноваційні форми і методи організації діяльності, направлені на зниження екологічної безпеки);
- 3) економічні (залежно від значимості в економічному розвитку – базисні, поліпшуючі та псевдо інновації);
- 4) соціальні (форми і методи впливу на екологізацію виробництва і споживання).

Основними критеріями екологічних інновацій є:

– науково-технічний прогрес (рішення проблем забезпечення паливно-енергетичними ресурсами та альтернативними джерелами енергії, екологічно чистими продуктами харчування, товарами народного споживання, новими матеріалами, ресурсозберігаючими технологіями тощо);

– практичне втілення (використання в промисловості, сільському господарстві, освіті, охороні здоров'я тощо);

– здатність задовольняти потреби за допомогою обміну (реалізованість на ринку).

Наведена класифікація екологічних інновацій підтверджує, що процеси нововведень різноманітні і різні за своїм характером, відповідно, форми їх організації, масштаби і способи впливу на інноваційну діяльність також відрізняються.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що екологічні інновації – це нововведення в галузі розвитку конкурентних переваг що досягаються шляхом вдосконалення ефективності використання природних ресурсів, зменшення впливу на навколишнє середовище, створенням та реалізацією екологічної продукції.

Список використаних джерел

1. Витвицький Я. С. Механізм державного управління в екологічній сфері на регіональному рівні та напрями його вдосконалення. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Харків. 2012. № 2(42). С. 178 - 186.

2. Бояринова К. О., Бичковська А. А. Проблеми та перспективи впровадження екологічних інновацій на підприємствах. *Підприємництво та інновації*. 2020.